KIEN S. PAWL RAGEL F'SAHHTU?

Dil-mistoqsija tidher ftit u xejn għariba. Imma xejn mhu għarib li għandu x'jaqsam ma' S. Pawl. Imqar l-iċken tagħrifa fuq S. Pawl għandna ngħożżuha b'imħabba kbira. Għalhekk illum nixtieq nagħti lill-qarrejja xi tagħrif fuq is-saħħa ta' S. Pawl, mhux bħala kurżità, imma bilħsieb li nkunu nafu kull ma nistgħu nkunu nafu fuq S. Pawl.

L-ewwel ħsieb li jiġina hu li S. Pawl kien raġel f'saħħtu sewwa. Liema bniedem seta' jterraq daqs kemm terraq S. Pawl jekk ma jkunx f'saħħtu sewwa? Eluf u eluf ta' mili mexa S. Pawl, xi drabi f'artijiet ħżiena għallmixi u ħżiena għas-saħħa tal-ġisem, fis-sajf u fix-xitwa, fuq għoljiet u minn widien, nieqes mill-ikel u minn toqba fejn idaħħal rasu. U barra millmixi kemm tbatijiet oħra li hu jsemmi fl-Ittri tiegħu. Liema bniedem jiflaħ ibati dawk it-tbatijiet kollha jekk ma jkunx f'saħħtu sewwa? Iżda S. Pawl stess itarrfilna xi kelma li ma kienx f'saħħtu ħafna. Lill-Korintin jiktbilhom li hu għallimhom 'b'nuqqas ta' qawwa' (I Kor. 2, 3) li xi wħud jifhmu b'nuqqas ta' ħila, b'mistħija, imma ħafna oħrajn jaħsbu li S. Pawl kien marid u li kien igħallimhom, għalkemm ma kienx jiflaħ. U biex kien marid S. Pawl? Ma nafux. Ħafna għorrief jaħsbu li S. Pawl marad bil-malarja u kull tant kien jagħtih attakk bid-deni. Aktarx li kienet dil-marda li hu jsemmi fl-Ittra lill-Galatin (4, 13): "Tafu li minnħabba marda xandartilkom l-ewwel darba l-evanġelju, u, għalkemm saħħti dgħajfa, intom ma maqdartunix". S. Pawl qabditu l-malarja fit-triq; kellu jieqaf f'art il-Galatin u, għalkemm ma jiflaħx, xandrilhom l-evanġelju.

S. Pawl jerġa' jistqarr il-mard tiegħu fit-tieni Ittra lill-Korintin (12, 7) fejn igħid li kellu 'xewka f'ġismu'. X'kienet dix-xewka? L-għorrief ta' żmien ilu u xi ftit tal-lum ukoll jaħsbu li dix-xewka kienet dik il-ġibda ħażina li kull wieħed minna jħoss fih innifsu. Jiġifieri S. Pawl, bħall-bnedmin kollha, kien iħoss fih dik il-ġibda għall-ħażen li jħoss kull wieħed minna. Iżda dit-tifsira hi mibnija fuq ittraduzzjoni ħażina tal-Vulgata Latina *stimulus carnis* 'niggieża talġisem', fil-waqt li fil-Grieg għandna 'niggieża fil-ġisem' jew 'għall-ġisem'. Għalhekk l-Għorrief Griegi tal-Knisja, li kienu jaqraw il-Kotba Mqaddsa bil-Grieg, qatt ma fissru l-kelmiet ta' S. Pawl fis-sens ta' ġibdiet tal-ġisem. Dit-tifsira daħħluha l-Għorrief Latini li kienu jaqraw il-Vulgata Latina. Imma dit-tifsira, barra milli ma taqbelx mal-Grieg, qiegħda barra minn lokha kemm jista' jkun. Il-belt ta' Korintu kienet magħrufa għall-ħajja tagħha żienja; l-insara Korintin kienu jħossu qawwija l-ġibdiet tal-ġisem u xi drabi, bħalma nafu minn kas ikrah li jsemmi S. Pawl (I Kor 5, 1-5), kienu jaqgħu f'dawk id-dnubiet koroh taż-żina. X'kuraġġ kien jagħmlilhom S. Pawl meta igħidilhom li hu wkoll kien iħoss dawk il-ġibdiet? Terġa' ma nistgħux ngħidu li S. Pawl, qabel jew wara l-konverżjoni, kien igħix skond il-ġibdiet tal-ġisem. Nafu biss li hu skond il-Liġi kien igħix ħajja bla ħtija (Fil. 3, 6). U l-Liġi kienet tikkundannahom id-dnubiet tal-ġisem. Mela

x-xewka fil-ġisem mhix il-ġibda għaddnub li kull wieħed iħoss fih innifsu.

X'uħud jaħsbu li x-xewka fil-ġisem kien it-taħbit ta' S. Pawl fit-tixrid tal-evanġelju. Oħrajn it-tingiż tal-kuxjenza għal li kien għamel qabel il-konverżjoni. Imma dawn il-fehmiet ma għandhom xejn xi jwettaqhom, u llum mhemm ħadd li jżommhom.

Il-kotra l-kbira tal-għorrief illum igħidu li x-xewka fil-ġisem kienet marda u marda li tweġġa' bħal niggieża u bħal daqqiet ta' ħarta; kienet marda li tgħakksu u li kienet titilqu u terġa' taqbdu u aktarx li kienet dil-marda li fixklitu u żammitu biex ma jmurx iżur it-Tessalonkin (I Tess. 2, 18). Issa jekk S. Pawl kien ibati b'xi marda, nistgħu nkunu nafu x'kienet? Le, ma nistgħux inkunu ċerti x'marda kellu S. Pawl. Tista' tgħid li kemm mard hawn, kollu waħħluh fuq S. Pawl. Min qal li S. Pawl kien ibati bl-uġigħ ta' ras; min bir-rewmattiżmu; min bix-xjatka; min bis-snien; min bil-għajnejn; min bil-ħaġra; min igħid li ma tantx kien jisma' jew ma tantx kien jara. Imma dan kollu fantasija, bżieżaq tas-sapun li jinfaqgħu weħidhom.

L-aktar żewġ mardiet li jwaħħlu f'S. Pawl huma l-mard tal-qamar jew il-mard tan-nervi u l-mard tad-deni. L-ewwel fehma kienet tant komuni fis-seklu li għadda li kemm kemm ma kienux iżommuha bħala ċerta. Imma għandha ħafna kontra tagħha. Il-mard tal-qamar mhux xewka għax ma jġibx uġigħ, mhux mard tal-mewt bħalma aktarx kienet il -marda ta' S. Pawl. Għalhekk dil-fehma ma togħġobniex. Aktar naħsbu li S. Pawl kien ibati bil-mard tad-deni, deni tal-malarja jew b'dak id-deni li dari kienu jgħidulu 'deni ta' Malta' u li kien u għadu komuni ħafna fl-artijiet tax-xtajtiet tal-Mediterran. Marda li ġġib magħha wġigħ ta' ras u wġigħ ieħor, thewdin bil-lejl u tista' ġġib ukoll mard ieħor li jwassal sal-mewt. Dil-marda kienet timxi ħafna fl-Anatolja, minn fejn għadda S. Pawl aktar minn darba. Mhi xejn ħaġa kbira li S. Pawl rikeb dil-marda hu u għaddej minn hemm.

Għalhekk ingħidu li għalkemm S. Pawl kien raġel f'saħħtu, marad bil-malarja hu u jaqsam l-Anatolja jew l-Asja ż-Żgħira, u kienu kull tant jagħtuh l-attakki u damu jagħtuh ħajtu kollha.

P. P. SAYDON

FEJN NIŻEL MALTA S. PAWL

Il-wasla ta' San Pawl fi xtutna, hi l-akbar ġrajja ta' gżiritna; u kien ikollna wisq biex nithennew kieku nistgħu nerġgħu nagħrfu l-imkien sewwa, fejn ġrat dil-ġrajja mbierka, bla ma ħadd imerina.

Ħaġa mil-lewn id-dinja li dak l-imkien imqaddes kien magħruf minn misserijietna; u dawn bnew kappella qribu fejn jiżżu ħajr 'l Alla għal ħniena kbira tiegħu li bagħat hawn lill-Appostlu Pawlu biex jiżra' ż-żerriegħa tal-Evanġelju f'dil-gżira, fi żmien hekk bikri — xi tletin sena biss wara t-tlugħ ta' Kristu fis-sema.

Imma fi żmien ir-Rhieb ta' San Ġwann, il-Kommendatur Abela, wieħed mill-ftit Maltin li kienu jafu l-iskola dik il-ħabta, deherlu li l-għidut l-ewlieni fuq fejn niżel San Pawl, ma kienx minnu. Għalhekk beda għidut ġdid, imsejjes fuq sisien dgħajfa (li nsemmuhom 'il quddiem) u fil-ktieb tiegħu *Descrittione di Malta*, maħruġ